

RAPORT PRELIMINAR DE CERCETARE ARHEOLOGICĂ LA MOARA DIN GROAPĂ, JUD. DÎMBOVIȚA (1976). INTERVENȚIE DE SALVARE

RADU GIOGLOVAN

În lunca de pe malul stîng al Neajlovului, în dreptul bisericii din satul Moara din Groapă se află o movilă numită de localnici Măgura din Cornet, aplatizată de factorii naturali de eroziune și mai ales de lucrările agricole din ultimi ani. S-a făcut chiar o nivelare, cărîndu-se cu buldozerul pămînt din partea superioară a movilei în șanțul de apărare antrenînd și materiale arheologice, cioburi de vase și fragmente din gardina unei vetre de foc. Parte din materialele adunate de copii au ajuns la colțurile muzeistice de la școlile din Corbii Mari, Petrești, Ungureni, Vadu Stanchii. Aceasta a determinat muzeul nostru să facă o săpătură de salvare în acest punct.

Lunca Neajlovului este mărginită de maluri înalte de 10—12 m care urmează sinuozitățile cursului apei. Riul curge pe sub terasa din dreapta, pe care sînt așezate satele Bărăceni, Moara din Groapă și Vadu Stanchii. Fig. I. Pe terasa stîngă, în dreptul ultimelor două sate se află Corbii Mari. Între terasa superioară stîngă și cursul actual al Neajlovului se mai află o terasă mijlocie, largă de 4—500 m, mărginită de o albie veche a riului în care izvoarele și apele meteorice stagnează într-o mlaștină, aproape de movila care face obiectul cercetării noastre. Fig. II. Alte izvoare din malurile ambelor terase străbat lunca și se îndreaptă pe văi înguste și scurte spre Neajlov.

Forma movilei și materialele arheologice de la suprafață ne-au indicat de la început un tell gumelnițean, ridicat de un grup social neolitic deasupra unui grind natural, pe la nordul căruia curgea unul din brațele Neajlovului înconjurîndu-l și continuîndu-și cursul pînă la revărsarea în același riu. În prezent cursul Neajlovului se află la 20 m depărtare de movilă.

În valea largă a riului, cu izvoare și mlaștini, precum și în pădurile de pe terasele vecine grupurile neolitice găseau produse naturale pentru hrană, adăpost și îmbrăcăminte, pește, păsări și animale sălbatice, puteau cultiva cereale și aveau la îndemînă materiale pentru construcții de adăposturi și întărituri de apărare împotriva animalelor sălbatice și a altor grupuri neolitice dușmane. În mediul natural al vremii măgura era ascunsă printre pădurile de pe terase și vegetația bogată de stufărișuri, costreiuri, copaci și lăstărișuri de mlaștină.

Tellul are o formă ovală pe direcția E—V și a fost înconjurat de un șanț de apărare al cărui contur se vede și în prezent, în pofida

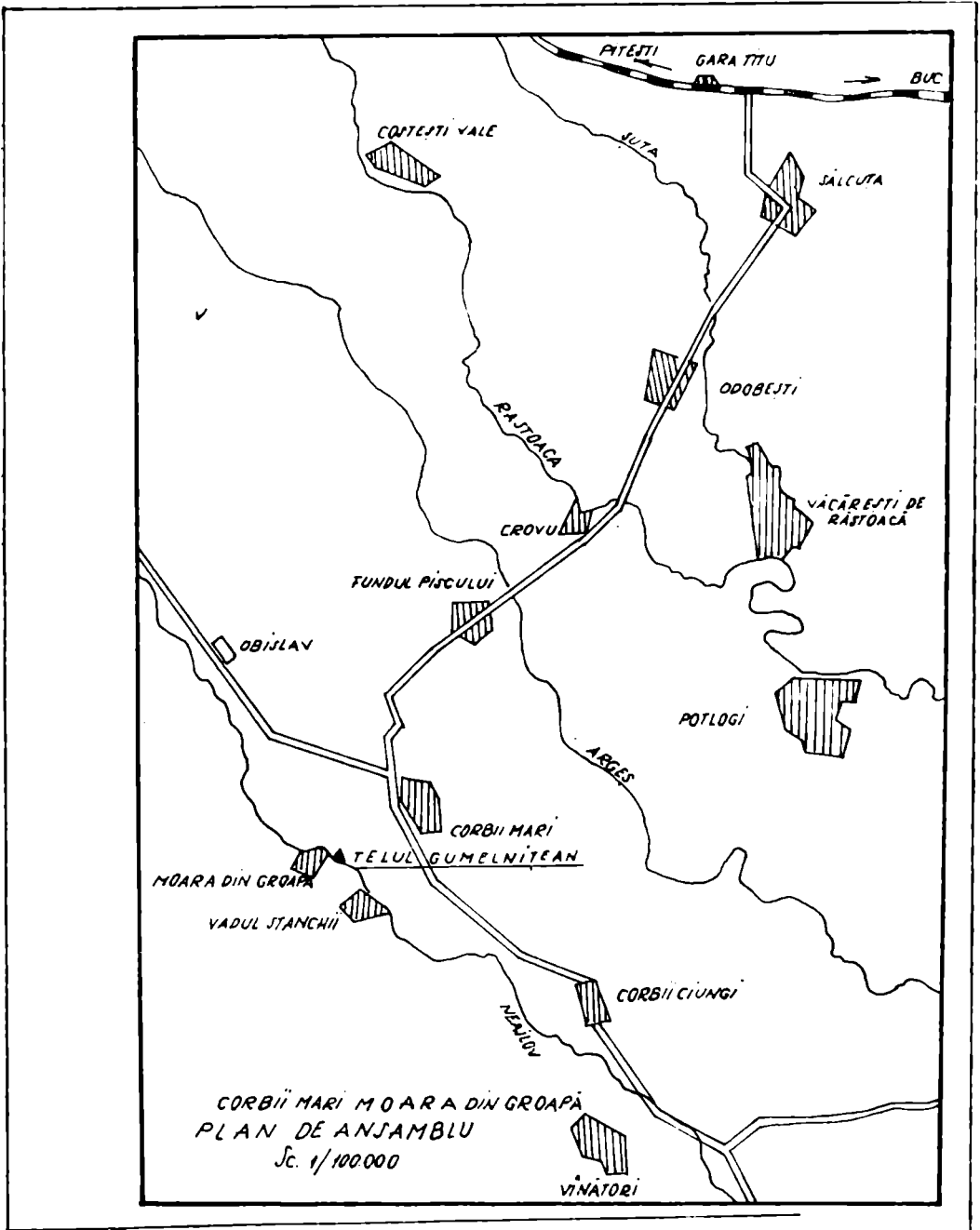

Fig. I

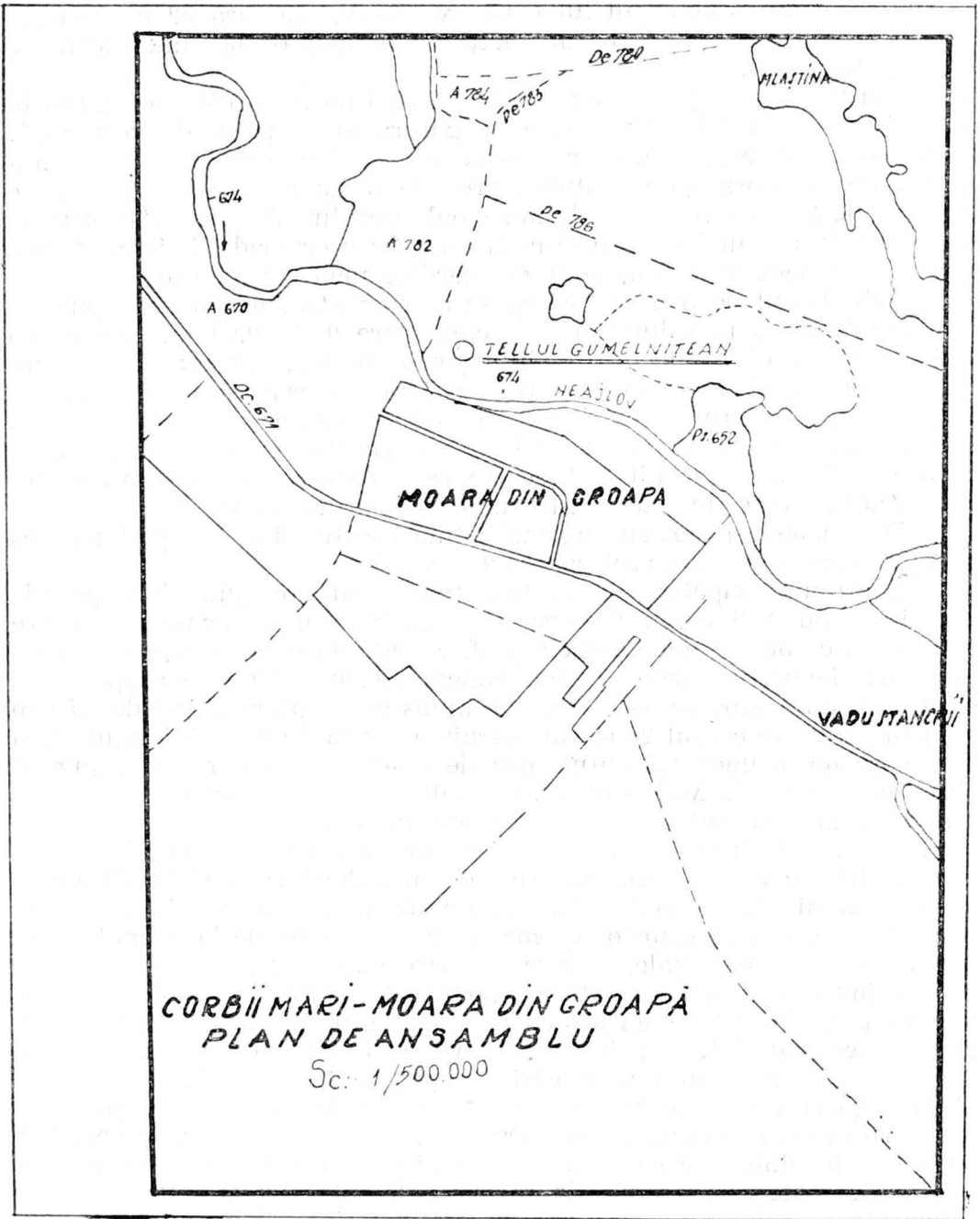

Fig. II

nivelării recente. Diametrul lung, pe axa E—V, măsoară 92 m, inclusiv șanțul iar cel scurt, N—S, 84 m. Înălțimea actuală de la fundul șanțului este de doi metri.

Am trasat o secțiune pe axa E—V lungă de 70 m (S1), împărțită în carouri de câte 2 m și am început săpătura din capătul de vest, unde nivelarea părea mai adâncă. Am constatat că întregul strat de pământ galben de la suprafața privalului, gros de o jumătate de metru, pe o lungime de 24 m a fost tirît de lama buldozerului din partea superioară a movilei. În caroul 7 la — 0,30 m am întilnit o grămadă de pământ roșu de arsură cu cioburi și fragmente din gardina unei vetre de foc.

Sub stratul de pământ galben se află un strat negru de depunere, care umple albia privalului pe adâncimi între 0,40—0,60 m, partea cea mai adâncă fiind la mijlocul privalului. În profil nu se observă o săpătură abruptă ci numai o albiere în lățime de 1,50 m, care s-ar putea datora cursului apei. Stratul gros de pământ de depunere dovedește totuși o adâncire a întregului prival sau cel puțin o curățire de noroi și vegetație cit timp tellul a fost locuit. Sub acest strat începe pietriș mărunț amestecat cu argilă, care împiedică infiltrarea apei în adâncime.

De la 0,50 m în jos am îngustat lățimea secțiunii la 1 m pe lungimea de 24 m, care ne asigura aceleași rezultate.

Continuând săpătura în mantaua tellului nu am ajuns decît pînă la adîncimea de 0,50 m cu lățimea de 2 m. Stratul cu urme de locuire începe din caroul 16 unde ambele profile arată un pământ roșu de arsură cu multe cioburi și chirpici, pe adîncimea de 0,40—0,50 m, deasupra unui strat de cenușă gros de 5—6 cm. Am ajuns cu săpătura în S1 de 0,50 m adîncime pînă în caroul 20 și am deschis o casetă de 4 m în lungul S1 și 6 m spre nord, unde pământul roșu de arsură se afla în unele puncte chiar la suprafață. Majoritatea materialelor scoase provin din această casetă pe care am indicat-o cu sp.1 (suprafața 1) F. II.

Atît în S1 cît și în Sp. 1 profilele arată un strat de cultură Gumelnița B (III) cu două nivele, pe care le-am indicat cu a și b. Distincția celor două nivele s-a putut face mai mult în Sp. 1 cu ajutorul unei porostiri deasupra resturilor de materiale și chirpici de la primul nivel, precum și după materiale, cioburi în mare majoritate.

Primul nivel este format de o podină din pământ castaniu bătătorit deasupra căreia se află un strat de cenușă, gros de 5—6 cm, rezultată din arderea materialelor păioase, a grinzilor și căpriorilor de la acoperiș. Amestecate prin cenușă s-au găsit fragmente de vase întregibile sau dispartate. Ceramica este în cea mai mare parte de culoare roșie, probabil și datorită unei arderi secundare. Deasupra se află dărîmăturile pereților laterali ai locuinței, formați din îngrădituri de nuiele umplute cu lut frămîntat cu materiale păioase de rogozuri de mlaștină și fețuite cu lut galben. Printre dărîmături nu se află alte materiale, cioburi sau silexuri. Acest strat a fost netezit și golurile umplute cu pământ castaniu adus din afara privalului de locuitorii celui de al doilea nivel. Primul nivel are o grosime de 10—15 cm.

Sub stratul de cenușă am găsit un șir de 5 gropi de la parii îngrăditurii de pe latura de vest a locuinței așezate la aproximativ un metru una de alta, pe axa N—S. Gropile au 15—20 cm adîncime, de forme rotunde sau ovale, conținînd pământ roșu de arsură, chirpici și cenușă, precum și cîte 4—6 cioburi la fiecare groapă, care par să fi îndeplinit

rolul de întărituri pentru o mai bună fixare a parilor. În rind cu ultima groapă, pe direcția E—V am întâlnit altă groapă, tot la un metru distanță, cu același conținut, care ar indica latura de nord a locuinței. În campaniile viitoare se vor urmări și restul gropilor pentru întregirea conturului locuinței. Panta pământului roșu din profile, pe o adâncime de 0,40 m arată că partea de sus era nivelul de călcare al vremii de locuire iar partea de jos că locuința era îngropată în pământ cu 0,40 m. Atât dunga de arsură cât și pământul roșu mai dovedesc că locuința avea o streășină largă, deoarece de la șirul gropilor de pari pînă la piciorul pantei este o distanță de 0,80 m. Un șențuleț albiat pe mijlocul acestei suprafețe, mai adînc cu 5—6 cm decît nivelul locuinței avea rostul să canalizeze apele meteorice spre șanțul de apărare.

Nivelul b are o grosime de 20—25 cm și cuprinde materiale de uz casnic : cioburi de vase, greutateți de război de țesut și pentru plase de pescuit, vase mici întregi, mai bine arse și mai rezistente la presiunile pământului. Materialele sînt acoperite cu dărîmăturile pereților din chirpici tot în urma unui incendiu violent, ca și la primul nivel. La acest nivel nu se observă stratul gros de cenușă ; probabil că acoperișul era construit din gard de nuiete lutuit ca și pereții laterali.

Acestui nivel îi aparține și o vatră deschisă, la un metru spre nord-vest de colțul nord-vestic al locuinței descrise. Vatra are o suprafață de un metru pătrat și este cu 8 cm mai sus decît nivelul locuinței, fiind înconjurată de un șențuleț albiat, cu deschidere de 10 cm. Probabil că gardina de secțiune triunghiulară ale cărei fragmente le-am întâlnit în caroul 7 al S1, aparține acestei vetre.

Un alt strat de pământ cu materiale arheologice a existat mai aproape de suprafață, în urma unei supraînălțări a telului. Acest strat a fost distrus de lucrări agricole, care au împrăștiat cioburi pe o suprafață întinsă în jurul movilei. Și aceste cioburi aparțin aceleiași faze de sfîrșit a culturii Gumelnița ; nu am găsit la suprafața terenului nici un ciob Glina III sau Coțofeni și nici din alte culturi de mai tîrziu.

Uneltele din silex rezultate din săpătură sînt puține : răzuitoare pentru piei, răzuitoare cu vîrf de străpungere și lame cuțit de diferite dimensiuni trapezoidale și triunghiulare în secțiune. Nucleele se găseau în prundișurile rîurilor vecine.

Din os s-a găsit un singur vîrf de daltă. În ambele nivele s-au găsit puține resturi osteologice, de animale mici și păsări. Marea majoritate a materialelor o formează ceramica, confecționată din lut cu pietriș și nisip în proporții diferite. În suprafața ~~redusă~~ săpată în ~~campania 1976~~ au ieșit la iveală numeroase greutateți de război de țesut și pentru plase de pescuit, întregi sau fragmentare, de forme trapezoidale, ovale sau în trunchi de con, perforate la capătul îngust și cu suprafețele netede. Toate au fost găsite numai în Sp. 1. De asemenea s-a găsit un mare număr de fragmente ceramice, unele putîndu-se întregi, precum și cîteva vase întregi, mici, care fiind mai bine arse au rezistat umezelii și presiunilor. Toate au în compoziția pastei pietricele și nisip în proporții diferite. Le-am împărțit după capacitatea lor în vase mici, mijlocii și mari.

Vasele mici au forme care prezintă o înfățișare plăcută numai prin modelarea lor, după vechile tradiții gumelnițene, fără alte ornamente ; unele sînt decorate cu barbotină sau „în vîrci“ superficiale : cu pîntece

bombat, cu gît în formă de guler drept sau ușor evazat, piriforme. Erau folosite ca pahare, cești, opaițe, ornamentale pentru interiorul locuințelor, fiind prevăzute cu urechiușe pentru atîrnat.

Vasele mijlocii sînt cele mai numeroase : oale, capace, străchini, castroane, strecurători, decorate „în vîrci“ sau barbotină precum și lustruite, cu ornamente geometrice incizate. Unele au proeminențe de forma butonilor sau pintenilor. Printre ornamentele preferate sînt briuri alveolate și paranteze. Cîteva fragmente de străchini sînt pictate cu grafit negru sau alb pe fond cărămiziu sau roșu, în interior sau exteriorul vaselor. Capacele au forme de calote sferice, mai mult sau mai puțin turtite, prevăzute cu miner drept ca o coadă de ciupercă în mijlocul părții concave sau al celei convexe, sau legînd ambele margiei ale părții concave. Unul din minerele drepte are formă antropomorfă. Cele mai multe minere au forme trapezoidale, montate pe partea convexă a capaceelor.

Strecurătorile au forma stupilor de albine, deschise la ambele capete.

Din vasele mari nu am găsit decît unul întregibil, tronconic ca o căldare, cu pereții groși, din pastă poroasă acoperită cu slip lustruit, fără ornamente. Celelalte fragmente de vase mari au ornamentul unui cerc pastilat („soarele“), înconjurat cu romburi de laturi fragmentate, fals excizate, sau cercuri simple cu incizii de benzi în jur, plecînd dintr-un punct marcat cu proeminențe.

Remarcăm că din stratul distrus de lucrările agricole provin mai multe fragmente ceramice din pastă neagră cu slipul puternic lustruit avînd același decor de benzi incizate plecînd dintr-un punct.

Nu am găsit pînă în prezent necropola așezării neolitice tîrzii la Măgura din Cornet.

În concluzie săpătura de salvare de la Corbii Mari prezintă importanță prin : 1. Întregirea cunoștințelor locuirii neolitice din faza tîrzie a culturii Gumelnița pe raza de activitate a muzeului județean Dîmbovița, tellul din valea Neajlovului urmînd după cel de la Geangoești din valea Dîmboviței. 2. S-au recuperat valoroase materiale caracteristice acestei culturi, necesare muzeului pentru expoziții, care se aflau la îndemîna copiilor din satele vecine. 3. Materialele arheologice, în special ceramica, prezintă și un aspect local sub aspectul execuției motivelor ornamentale tradiționale și al plasticii, ultimul cuvînt urmînd să-l spunem la sfîrșitul cercetării.

Întreaga documentație de săpătură și materialele recoltate se află la Muzeul județean Dîmbovița.